

Herman Hesse

NARZISS
EN
GOLDMUND

Een vertelling

Vertaald
door
Pé Hawinkels

2014

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

EERSTE HOOFDSTUK

Voor de poort van het klooster Mariabronn, met haar op tweelingzuiltjes rustende ronde boog, vlak bij de weg, stond een kastanjeboom, een vereenzaamde zoon van het Zuiden, onheuglijk lang geleden meegebracht van een pelgrimstocht naar Rome, een kastanje van een edel soort, noest van stam; hartelijk breidde zijn kruin haar rondingen uit boven de weg, ademde met ruime longen in de wind, liet in het voorjaar, als alles in haar omgeving al groen was, als zelfs de notenbomen in de kloostertuin reeds getooid waren met prille, rossige blaadjes, nog geruime tijd op haar bladeren wachten, deed vervolgens, ongeveer in de periode, dat de nachten het kortst zijn, vanuit de bladerbundels de matte, witgroene stralen opbloeien van haar zonderlinge bloesem, die zulk een suggestieve, zulk een tegelijk drukkende en pikante geur verspreidden, en liet in oktober, nog nadat fruit- en wijnoogst achter de rug waren, in de herfstwind uit haar geleidelijk geel wordende bladerkroon de stekelige vruchten vallen, die niet ieder jaar rijp werden, waar de jongens uit het klooster elkaar om in de haren zaten, en die door de uit Frans-Zwitserland afkomstige subprior Gregor op zijn kamer in het haardvuur gepoft werden.

Vreemd en hartelijk liet de fraaie boom zijn kroon wuiven boven de toegang naar het klooster, een fijngevoelige, enigszins kouwelijke gast uit een andere luchtstreek, krachtens een verborgen verwantschap familie van de ranke zandstenen tweelingzuiltjes van het portaal en de stenen ornamenten aan bogen, richels en stijlen van de ramen, en geliefd bij Fransozen en anderen uit Latijnse regionen, door de eigen bevolking van de streek om zijn vreemdelingschap aangepaapt.

Al heel wat generaties leerlingen van de kloosterschool waren onder de buitenlandse boom doorgedaan; hun lei onder de arm, kletsend, lachend, ravottend, vechtend, al naar de tijd van het jaar barrevoets dan wel met schoenen aan, een bloem in de mond, een noot tussen de tanden of een sneeuwbal in de hand. Er kwamen er steeds nieuwe, om de zoveel jaar waren er andere gezichten, maar de meeste leken op elkaar: blond en met krullend haar. Een bepaald percentage bleef, werd novice, werd monnik, kreeg zijn haar afgeschoren, droeg pij en singel, las in de boeken, gaf de jongens onderwijs, werd oud en stierf. Anderen werden, als hun schooltijd voorbij was, door hun ouders naar huis gehaald, naar kastelen, naar de huizen van koop- en ambachtslieden, gingen de wijde wereld in en deden wat hun hand te doen vond, en wie weet kwamen ze nog wel een keer in het klooster op bezoek, man geworden, brachten zoontjes om bij de paters school te gaan, keken glimlachend en in gedachten een poosje omhoog naar de kastanjeboom, en verdwenen weer. In de cellen en de zalen van het klooster, te midden van de zware, ronde boogvensters en de strakke tweelingzuilen van rode steen werd geleefd, onderwezen, gestudeerd, bestuurd en beheerd; op velerlei manier werd hier aan kunst en wetenschap gedaan, zowel op godvruchtig als profaan, op rationeel als occult gebied, en het

aldus verworvene ging van de ene generatie op de andere over. Er werden boeken geschreven en becommentarieerd, systemen uitgedacht, geschriften uit de oudheid verzameld, geïllustreerde manuscripten vervaardigd, het geloof van de gewone man werd in ere gehouden, het geloof van de gewone man werd met een toegeeflijke glimlach bedacht.

Geleerdheid en godsvrucht, ongekunsteldheid en raffinement, evangelische wijsheid der Grieken, witte en zwarte magie, van alles gedijsde hier wel wat, er was voor alles plaats; plaats voor kluizenaarschap en boetedoening, maar evenzeer voor gezelligheid en comfort; het lag aan de persoon van elke abt afzonderlijk en aan de stroming, die in elk tijdvak afzonderlijk de boventoon voerde, of het een dan wel het ander de overhand had en de toon aangaf. Er waren tijden, dat het klooster beroemd en gezocht was vanwege zijn duivelbezweerders en demonenkenners, op andere tijden was het dit vanwege zijn uitgelezen muziek, op andere weer vanwege een heilige pater, die genezingen en wonderen verrichtte, op andere ten slotte vanwege zijn snoeksoepen en hertenleverpasteitjes, alles op zijn tijd. En altijd was er bij de grote schare monniken en leerlingen, godvruchtig en onverschillig, ascetisch en corpulent, altijd was er te midden van die grote hoeveelheid mensen, die kwamen, leefden en stierven, wel deze en gene geweest, die los stond van de anderen, die zich van hen onderscheidde, van wie eenieder hield of bang was, om wie de schijn van uitverkiezing zweefde, en over wie nog gesproken werd als zijn tijdgenoten allang vergeten waren.

Ook op dit ogenblik waren er in klooster Mariabronn twee, die zich van de rest onderscheidden en er min of meer buiten stonden. Onder het grote aantal broeders, dat bij hele zwermen de slaapzalen, kerkruimten en schoollokalen vulde, waren er twee, de een oud en de ander jong,

die iedereen kende, waar iedereen op lette. Dat waren abt Daniel, de oudste van de twee, en de pupil Narziss, de jongste, die pas kortgeleden het noviciaat begonnen was, maar vanwege zijn uitzonderlijke begaafdheid in weerwil van alle tradities reeds was ingeschakeld als leraar, vooral voor het onderwijs in het Grieks. Deze twee, abt en novice, waren in de kloostersamenleving van betekenis, zij werden in het oog gehouden, zij wekten de nieuwsgierigheid op, zij werden bewonderd en benijd en in het geheim werd er ook kwaad van hen gesproken.

De liefde voor de abt was het meest algemeen, hij had geen vijanden, hij was een en al goedheid, een en al eenvoud, een en al deemoed. Alleen bij de geleerden in het klooster was de liefde met iets neerbuigends vermengd; want abt Daniel mocht dan al een heilige zijn, een geleerde was hij beslist niet. Hij bezat de ongekunsteldheid der ware wijsheid; maar zijn Latijn was pover, en Grieks kende hij helemaal niet.

De kleine minderheid, die weleens een beetje geamuseerd deed over de eenvoud van de abt, onderging de betovering die er van Narziss uitging des te meer, het wonderkind, de knappe jongen met dat elegante Grieks, dat naar ridderlijke maatstaven onberispelijke gedrag, die stille, indringende denkersblik en die smalle, streng en esthetisch getekende lippen. De geleerden hielden van hem, omdat hij schitterde in Grieks. Vrijwel iedereen hield van hem, omdat hij zo edel en verfijnd van voorkomen was, en veel waren er op hem verliefd. Er waren er ook wel, die hem kwalijk namen, dat hij zo stil was, zo beheerst, en dat hij zulke hoofse manieren had.

Abt en novice, elk droeg op zijn manier het lot der uitverkorenen, nam op zijn manier een dominerende plaats in, en leed op zijn manier. Ieder van beiden voelde zich

meer verwant met en aangetrokken tot de ander als tot heel de rest van de kloosterbevolking; maar toch vonden zij elkaar niet, toch kon geen van hen zijn gevoelens van warmte bij de ander kwijt. De abt behandelde de jongeman uiterst nauwlettend, uiterst omzichtig, koesterde hem in zijn bezorgdheid als een uitzonderlijke, teergevoelige, wellicht te vroeg gerijpte, wellicht door gevaren bedreigde broer. De jongeman aanhoorde elke opdracht, elke raadgeving, elke prijzende opmerking van de abt zonder enig blijk van goed- of afkeuring, sprak nooit tegen, raakte nooit uit zijn humeur, en als de abt gelijk had met zijn oordeel over hem, dat zijn enige fout namelijk zijn trots was, dan slaagde hij er wonderwel in deze fout verborgen te houden. Er was niets op hem aan te merken, hij was volmaakt, hij was aan iedereen superieur. Wel was het zo, dat op de geleerden na maar weinig mensen echt vriendschap voor hem opvatten, wel was het zo, dat zijn uitzonderlijkheid hem omgaf als een verkillende atmosfeer.

‘Narziss,’ zei op een keer aan het eind van de biecht de abt tegen hem, ‘ik moet toegeven dat ik mij ten aanzien van jou aan een hard oordeel heb schuldig gemaakt. Ik heb vaak gedacht dat je trots was, en misschien heb ik je daarmee onrecht gedaan. Je staat heel alleen, broedertje, je bent eenzaam – je hebt bewonderaars, maar vrienden heb je niet. Ik zou willen dat ik zo nu en dan aanleiding zou zien om je een standje te geven; maar zo’n aanleiding is er niet. Ik zou willen, dat je af en toe iets vervelends deed, zoals andere jongelui van jouw leeftijd nogal eens geneigd zijn. Je doet het nooit. Ik ben zo nu en dan wel wat bezorgd om jou, Narziss.’

De jonge man sloeg zijn donkere ogen op en keek de oude aan. ‘Ik wil niets liever, goedertieren vader, dan u geen enkele aanleiding tot bezorgdheid geven. Het is heel

goed mogelijk, dat ik trots ben, goedertieren vader. Weest u zo goed mij te straffen. Ik bespeur zo nu en dan bij mijzelf de wens om mij te straffen. Verplicht mij tot kluizenarij, vader, of anders, laat mij onaanzienlijk werk doen.'

'Voor allebei die dingen ben je te jong, mijn beste,' zei de abt. 'Bovendien, mijn zoon, ben je buitengewoon goed in talen en in het denken; als ik je onaanzienlijk werk liet doen, zou dat zonde zijn van de gaven, die je van God hebt gekregen. Er groeit waarschijnlijk een leraar, een geleerde uit jou. Is dat niet ook wat je zelf het liefste wilt?'

'Neem me niet kwalijk, vader, ik weet niet zo precies wat ik het liefste wil. Het is natuurlijk niet waarschijnlijk, dat ik ooit het genoeg in de wetenschap verliezen zal. Maar ik denk niet, dat mijn werkzaamheden tot de wetenschap beperkt zullen blijven. Het zijn immers niet altijd iemands wensen, die zijn lot en zijn taak in het leven bepalen, vaak is er ook iets anders, iets van voorbestemming, dat van belang is.'

Toen hij dit hoorde, werd de abt ernstig. Toch lag er een glimlach op het gezicht van de oude man, toen hij zei: 'Naar wat ik van de mensen weet, hebben wij, vooral in onze jeugdjaren, allemaal enigszins de neiging om de voorzienigheid en onze eigen wensen met elkaar te verwisselen. Maar omdat jij van tevoren schijnt te weten, waar toe je bestemd bent, moet je me daar eens iets over vertellen. Welke is die bestemming van je, volgens jou?'

Narziss deed zijn donkere ogen half dicht, zodat ze schuilgingen onder de lange, zwarte wimpers. Hij zweeg.

'Nu, zeg eens wat, mijn zoon,' drong de abt na lang wachten aan. Met zachte stem en neergeslagen ogen begon Narziss te spreken.

'Ik meen te weten, goedertieren vader, dat ik in de eerste

plaats bestemd ben voor het kloosterleven. Ik denk, dat ik monnik worden zal, priester, subprior, en misschien zelfs abt. Dat denk ik niet, omdat ik het graag wil. Mijn wensen gaan niet naar functies uit. Maar zij zullen mij opgelegd worden.'

De twee mensen zwegen geruime tijd.

'Waarom denk je dat?' vroeg de oude aarzelend. 'Welke eigenschap, behalve je geleerdheid dan, mag het zijn, die in deze overtuiging haar rechten doet gelden?'

'De eigenschap,' zei Narziss langzaam, 'dat ik gevoel heb voor de aard en de bestemming van de mensen, niet alleen wat mij zelf, maar ook wat anderen betreft. Deze eigenschap legt mij de verplichting op de anderen te dienen door ze leiding te geven. Als ik niet voor het kloosterleven geboren was, zou ik rechter of staatsman moeten worden.'

'Dat zou weleens waar kunnen zijn,' knikte de abt. 'Heb je jouw talent om mensen en hun lot te kunnen doorzien aan bepaalde voorbeelden getoetst?'

'Ik heb ze getoetst.'

'Ben je bereid om me een voorbeeld te geven?'

'Ik ben daartoe bereid.'

'Goed. Omdat ik er weinig voor voel om zonder hun medeweten door te dringen in de geheimen van onze broeders, zou je me misschien kunnen vertellen, wat je meent te weten over mij, je abt Daniel.'

Narziss hief zijn oogleden en keek de abt in de ogen.

'Is dat een bevel, goedertieren vader?'

'Het is een bevel.'

'Het kost me moeite om te spreken, vader.'

'En mij kost het moeite, broedertje, om je tot spreken te dwingen. Maar toch doe ik het. Ga je gang!'

Narziss boog het hoofd en zei op fluisterton: 'Het is niet

veel, wat ik van u weet, vereerde vader. Ik weet dat u een dienaar Gods bent, die met meer plezier geiten zou hoeden of in een kluizenaarscel de klok zou luiden en boeren de biecht afnemen, dan het bewind te voeren over een groot klooster. Ik weet dat de heilige Moeder Gods uw bijzondere liefde heeft, en dat u tot haar de meeste van uw gebeden richt. Zo nu en dan bidt u, dat het Grieks en de andere wetenschappen, waar men zich hier in het klooster mee bezighoudt geen verwarring en gevaar mogen opleveren voor de zielen van hen, die aan u zijn toevertrouwd. Zo nu en dan bidt u, dat u met subprior Gregor uw geduld niet zult verliezen. U bidt zo nu en dan om een zachte dood. En volgens mij zult u verhoord worden en een zachte dood sterven.’

Het was stil in het spreekkamertje van de abt. Eindelijk nam de oude man weer het woord.

‘Je bent een dweper, je hebt visioenen,’ zei de grijsaard minzaam. ‘Ook godvruchtige en beminnelijke visioenen kunnen bedrieglijk zijn; vertrouw er niet al te zeer op, net zomin als ik erop vertrouw. – Kun je zien, broeder dweper, hoe ik in mijn hart hierover denk?’

‘Ik kan zien, vader, dat u er erg gunstig over denkt. U denkt het volgende: “Deze jonge leerling staat enigszins bloot aan gevaren, hij heeft visioenen, misschien heeft hij wel te veel gemediteerd. Ik zou hem kunnen opleggen om op de een of andere manier boete te doen, dat kan nooit kwaad. Maar de boetedoening, die ik opleg, zal ik ook zelf op me nemen.” – Daar denkt u aan, op dit moment.’

De abt stond op. Met een glimlach gaf hij de novice een teken dat deze afscheid moest nemen.

‘Goed,’ zei hij. ‘Vat die visioenen van je niet al te ernstig op, broedertje; God vraagt nog wel iets anders van ons dan dat we visioenen hebben. Laten we zeggen, dat je een

oud man geleid hebt door hem een zachte dood in het vooruitzicht te stellen. Laten we zeggen, dat die oude man een ogenblik lang genoeg heeft geschept in dat vooruitzicht. Het is genoeg geweest, nu. Je bidt een rozenhoedje, morgen na de vroegmis, en wel met volle aandacht en met deemoed, niet oppervlakkig, en ik doe hetzelfde. Ga nu maar, Narziss, we hebben genoeg gepraat.'

Bij een andere gelegenheid moest abt Daniel een conflict bijleggen tussen de jongste pater leraar en Narziss, toen die het niet eens konden worden over een onderdeel van het leerplan: Narziss drong met veel vuur aan op het invoeren van bepaalde veranderingen in het onderwijs, en wist zijn voorstel ook op overtuigende wijze te motiveren; maar uit een zekere jaloezie weigerde pater Lorenz erop in te gaan, en op elke nieuwe discussie volgden dagenlange periodes van zwijgen en mokken, tot Narziss, die het vaste gevoel had dat het gelijk aan zijn kant was, maar weer eens over de kwestie begon. Ten langen leste zei pater Lorenz enigszins gepikeerd: 'Wel, Narziss, we zullen maar eens een eind aan de ruzie maken. Je weet heel goed, dat de uiteindelijke beslissing bij mij ligt, en niet bij jou, want jij bent geen collega van mij, maar een assistent, en je hebt je naar mij te schikken. Maar omdat jij nu eenmaal zoveel belang hecht aan deze kwestie en ik alleen in gezag, niet in kennis en begaafdheid boven je sta, wil ik hier zelf geen beslissing nemen, maar wij zullen een en ander aan vader abt voorleggen en hem laten beslissen.'

Dat deden zij dus, en abt Daniel luisterde met geduld en welwillendheid naar de woordenstrijd van de twee geleerden met betrekking tot hun opvattingen over het onderwijs in de grammatica. Nadat zij beiden hun standpunt uitvoerig uiteengezet hadden en met redenen omkleed, keek de oude man hen geamuseerd aan, schudde lichtjes

zijn grijze hoofd, en zei: ‘Mijn beste broeders, geen van jullie twee zal aannemen, dat ik van deze dingen evenveel verstand heb als jullie. Het is prijzenswaardig dat de school Narziss zozeer ter harte gaat, en dat hij probeert verbeteringen aan te brengen in het leerplan. Maar als zijn superieur een andere mening is toegedaan, dan moet Narziss zwijgen en gehoorzamen – alle verbeteringen aan de school zouden in het niet vallen als orde en gehoorzaamheid in dit huis er onder te lijden zouden hebben. Ik vind het verkeerd van Narziss, dat hij niet de minste heeft willen zijn. En ik wens jullie jonge geleerden beiden toe, dat het jullie nooit zal ontbreken aan meerderen die dommer zijn dan jullie; er is geen beter middel tegen de hoogmoed.’ Met deze goedige humor liet hij ze gaan. Maar hij vergat geenszins in de dagen daarna een oogje te houden op de verstandhouding tussen de twee leraren, om te zien of die weer in orde was.

En nu gebeurde het, dat er een nieuw gezicht opdook in het klooster, dat al zoveel gezichten had zien komen en gaan, en het geval wilde, dat dit gezicht er niet zo een was dat nauwelijks wordt opgemerkt en algauw weer vergeten. Het was een jongen, die, al een hele tijd geleden door zijn vader aangemeld, op een voorjaarsdag arriveerde, om een begin te maken met zijn studie aan de kloosterschool. Bij de kastanjeboom bonden zij hun paarden vast, de jongen en zijn vader, en uit het portaal kwam de portier hen tegemoet.

De jongen keek tegen de boom op, die nog kaal was van de winter. ‘Zo’n boom,’ zei hij, ‘heb ik nog nooit gezien. Een mooie boom, interessant! Ik zou weleens willen weten hoe hij heet.’

Zijn vader, een oudere heer met een door zorgen gete-

kend, enigszins verbeterd gezicht, schonk geen aandacht aan de woorden van de jongen. Maar de portier, die meteen plezier had in de jongen, lichtte hem in. Deze dankte hem beleefd, gaf hem een hand en zei: 'Ik heet Goldmund en ik kom hier op school.' De man glimlachte hem bevestigend toe en ging de nieuw aangekomenen voor, het portaal door en de brede, stenen trappen op. Goldmund kwam zonder drempelvrees het klooster binnen met het gevoel dat hij hier al twee wezens had ontmoet waarmee hij vriendschap kon sluiten, de boom en de portier.

De nieuw aangekomenen werden eerst door pater rector, maar tegen de avond ook nog door de abt zelf ontvangen. Allebei de keren stelde de vader, een ambtenaar in keizerlijke dienst, zijn zoon Goldmund voor, en hij werd uitgenodigd om een poosje de gast van het huis te zijn. Hij maakte echter voor niet langer dan één nacht van het gastrecht gebruik, en verklaarde, dat hij de dag daarop de terugreis moest aanvaarden. Als geschenk bood hij het klooster een van de twee paarden aan waarmee zij gekomen waren, een gift, die werd aangenomen. Het onderhoud met de heren geestelijken verliep correct en koel; maar zowel de abt als de pater keken met plezier naar de eerbiedig zwijgende Goldmund, zij waren meteen met de knappe, sympathieke jongen ingenomen. De vader lieten zij de volgende dag zonder spijt weer vertrekken, de zoon hielden ze gaarne bij zich. Goldmund werd voorgesteld aan de leraren en kreeg een bed op de leerlingenslaapzaal. Eerbiedig en met een droevig gezicht nam hij afscheid toen zijn vader wegreed, hij bleef hem staan nakijken tot hij tussen het graanpakhuis en de molen uit het gezicht verdween door de smalle, gewelfde poort van de buitenste kloosterhof. Er hing een traan aan zijn lange, blonde wimpers toen hij zich omdraaide; maar de portier ving hem al

op met een kameraadschappelijke klap op zijn schouder.

‘Niet verdrietig zijn, jongeman,’ zei hij in een poging om hem moed in te spreken. ‘Vrijwel iedereen heeft in het begin wel wat met heimwee te kampen, naar vader, moeder, broers en zusjes. Maar je zult al gauw gaan inzien, dat ook hier best te leven is, en nog niet eens zo slecht.’

‘Dank u, broeder portier,’ zei de jongen. ‘Ik heb geen broers of zusters en geen moeder, mijn vader is de enige die ik heb.’

‘In diens plaats vind je hier kameraden, geleerdheid, muziek en nieuwe bezigheden, waarvan je nog geen idee hebt, en nog wel het een en ander, let maar eens op. En als je iemand nodig hebt die het goed met je voorheeft, dan kom je maar naar mij.’

Goldmund glimlachte tegen hem. ‘O, dat is erg vriendelijk van u. Zou u mij nu een plezier willen doen? Laat u mij dan eens zien waar dat paardje van ons staat, dat mijn vader hier gelaten heeft. Ik heb zin om het gedag te gaan zeggen en eens te kijken of het zich wel op zijn gemak voelt.’

De portier nam hem meteen mee naar de paardenstal bij het graanpakhuis. In de luwe schemering hing daar een penetrante geur van paarden, mest en gerst, en in een van de boxen, zag Goldmund, stond het bruine paard dat hem hiernaartoe gedragen had. Hij sloeg allebei zijn armen om de hals van het dier, dat hem direct herkend had, en zijn hals uitstreekte om zijn hoofd vlak bij de jongen te brengen; hij vlijde zijn wang tegen het brede, witgevekte voorhoofd en terwijl hij het dier zachtjes streekte, fluisterde hij het woordjes in het oor: ‘Goedemorgen, Bles, braaf beestje, hoe gaat het ermee? Hou je nog van me? Heb je wel genoeg te eten? Denk jij ook nog aan thuis? Bles, paardje, beste kerel, goed dat jij hier gebleven bent, ik kom beslist

dikwijls naar je toe, kijken hoe het met je gaat.' Hij haalde uit zijn mouwopslag een stuk brood tevoorschijn, dat hij nog van het ontbijt bewaard had, en hij gaf het met kleine stukjes tegelijk aan het dier te eten. Vervolgens nam hij afscheid en liep achter de portier aan, de hof door, die zo breed was als het marktplein van een grote stad, en op een gedeelte waarvan lindebomen groeiden. Bij de ingang bedankte hij de portier met een handdruk, maar toen merkte hij, dat hij de weg naar zijn klas, die hem de dag tevoren gewezen was, niet meer wist, hij begon te blozen, lachte verlegen en vroeg de portier of die hem niet wilde brengen, wat deze gaarne deed. Toen stapte hij het klaslokaal binnen, waar al een twaalfstal jongens van uiteenlopende leeftijd op de banken zaten. Assistent Narziss draaide zich om.

'Ik heet Goldmund,' zei hij, 'ik ben de nieuwe leerling.'

Narziss heette hem kortaf, zonder een glimlach, welkom, wees hem een plaats aan in de achterste bank en ging zonder verdere onderbreking door met lesgeven.

Goldmund ging zitten. Het verbaasde hem, dat hij zulk een jonge leraar aantrof, maar net een paar jaar ouder dan hij zelf, en het vervulde hem met verbazing en tevredenheid, dat hij deze jonge leraar zo knap, zo imponerend, zo ernstig en bij dat alles ook nog zo innemend en sympathiek vond. De portier was aardig voor hem geweest, de abt had hem vriendelijk bejegend, ginds in de stal bevond zich nog een stukje thuis, Bles, en nu stond hier deze verbazend jonge leraar, serieus als een geleerde en verfijnd als een prins, en bovendien in het bezit van zo'n beheerste, koele, zakelijke, gezagvolle stem! Dankbaar gestemd volgde hij de les, zonder dat hij overigens meteen begreep waar het over ging. Hij voelde zich prima, hij was bij goede, sympathieke mensen terechtgekomen, en hij was be-

reid om van hen te houden en zich in te spannen om hun vriendschap te verwerven. Die morgen in bed, toen hij pas wakker was, had hij een gevoel van beklemming gehad, en moe van de lange reis was hij ook nog, en toen hij van zijn vader afscheid nam, had hij zich er niet van kunnen weerhouden even te huilen. Maar nu was alles in orde, hij was tevreden. Telkens opnieuw bekeek hij de jonge leraar langdurig, en merkte met genoegen op hoe streng en slank diens gestalte was, wat een koele glans er van zijn ogen uitging, hoe streng zijn lippen waren, die duidelijk en trefzeker de lettergrepen vormden, hoe geïnspireerd en onvermoeibaar zijn stem was.

Maar toen de leerlingen aan het eind van het lesuur met veel kabaal opbraken, was dat voor Goldmund een hele schrik: hij besepte met enige schaamte dat hij geruime tijd geslapen had. En deze wetenschap bleef niet tot hemzelf beperkt, de jongens die naast hem zaten in de bank hadden het ook gezien en op fluisterton rondverteld. De jonge leraar was nog maar net het lokaal uit, of zijn klasgenoten begonnen Goldmund aan alle kanten te duwen en aan te stoten.

‘Uitgeslapen?’ vroeg er een met een grijns.

‘Mooie leerling!’ zei een ander honend. ‘Dat wordt een grote steunpilaar van de kerk. Zit meteen het eerste uur te maffen!’

‘We brengen de kleuter naar bed,’ stelde een derde voor, en zij pakten hem bij armen en benen en droegen hem lachend weg.

Deze abrupte overgang maakte Goldmund kwaad; hij sloeg om zich heen, probeerde zich los te rukken, kreeg hier en daar een stomp, en ze lieten hem ten slotte vallen, op een na, die hem nog vasthield bij een voet. Van hem bevrijdde hij zich door krachtig te trappen, hij wierp zich op

de eerste de beste die hem niet uit de weg ging, en al gauw was hij in een verwoed gevecht gewikkeld. Zijn tegenstander was sterk en fors, en iedereen keek gefascineerd naar het tweegevecht. Toen Goldmund niet de minste bleek, en de krachtpatser een paar rake muilperen wist te verkopen, had hij al vrienden gemaakt onder zijn klasgenoten, nog voor hij een van hen met name kende. Ineens gingen ze er allemaal als hazen vandoor, en ze waren nog niet weg, of pater Martin kwam binnen. De rector stond oog in oog met de jongen, die alleen achtergebleven was. Verbaasd keek hij de jongen aan, wiens blauwe ogen verlegen stonden in het hoogrode, ietwat onthutste gezicht.

‘Wat is er met jou aan de hand?’ vroeg hij. ‘Jij bent Goldmund, hè? Hebben die kwajongens je kwaad gedaan?’

‘Nee hoor,’ zei de jongen, ‘ik kon hem best aan.’

‘Wie bedoel je?’

‘Weet ik niet. Ik ken er nog geen een. Er heeft iemand met mij gevochten.’

‘Aha! Is hij begonnen?’

‘Weet ik niet. Nee, volgens mij ben ik zelf begonnen. Zij hebben mij gejonast, en toen werd ik kwaad.’

‘Nou, nou, jij begint niet slecht, kereltje. Maar knoop één ding goed in je oren: als je nog één keer hier in de klas je ruzies meent te moeten uitvechten, dan zwaait er wat. En nou mars, maak dat je op tijd bent voor de namiddagboterham!’

Met een glimlach keek hij Goldmund na, die beschaamd afdroop en onderweg druk bezig was zijn lichtblond haar, dat danig in de war geraakt was, met zijn vingers te kammen.

Goldmund vond, dat zijn eerste daad in het kloosterleven een lompe, stomme zet geweest was; hij zat behoorlijk in de put toen hij zijn klasgenoten zocht en hen bij de mid-

dagboterham aantrof. Maar ze heetten hem vriendschappelijk en met blijken van waardering welkom, hij verzoende zich ridderlijk met zijn vijand en had meteen het gevoel dat hij in deze kring volledig opgenomen was.